

ElephantVoices, Joyce Poole & Petter Granli
Buskhellinga 3, 3236 Sandefjord, Norge
Telephone: (+47)33478817 * skype: elephantvoices
Mobil Joyce: (+47)45664564 * Mobil Petter: (+47)95120816
Mail: info@elephantvoices.org - Web: www.ElephantVoices.org
<http://facebook.com/ElephantVoices>

Sandefjord, 17. januar 2010

Mattilsynet,
Hovedkontoret,
Felles Postmottak,
Postboks 383,
2381 Brumunddal
Mail: postmottak@mattilsynet.no

Høringsuttalelse fra ElephantVoices i forbindelse med utkast til forskrift om fremvisning av dyr – saksnummer 2006/34702

Vi har med glede registrert at Mattilsynet i sitt utkast til forskrift om fremvisning av dyr ikke har satt elefant på positivliste over dyrearter som det er tillatt å fremvise. I rapporten fra Vitenskapskomiteen (VKM), gjengitt i høringsbrevet, heter blant annet:

- ❑ De fleste elefanter i sirkus i Europa er villfangede eller 1. generasjon i fangenskap. Innfangning og temming har i mange tilfeller vært dyrevelferdsmessig problematisk, i noen tilfeller ren mishandling. Bestanden som er i fangenskap i dag, klarer ikke å opprettholde populasjonen. Dersom antall sirkuselefanter skal opprettholdes på sikt, må nye elefanter fanges inn og temmes.
- ❑ Det er vanskelig å holde kontroll med hvordan elefanter som opptrer på sirkus i Norge, har blitt fanget, temmet og trenet, og hvordan de har det utenom den norske sirkus-sesongen.
- ❑ Miljøet som tilbys elefanter i sirkus, tilfredsstiller ikke elefantenes behov for fri bevegelse og sosial kontakt.
- ❑ Stereotypier er negative velferdsindikatorer som vitner om mangler i miljøet (for lite bevegelsesfrihet, for kort etetid/feil diett). Stereotypier er vanlig hos elefanter i fangenskap.
- ❑ Det finnes en del typiske helseproblemer hos elefanter i fangenskap som sjeldnere sees hos ville elefanter (leddproblemer, fotproblemer, overvekt). Fot- og leddproblemer er relatert til kaldt og vått klima og hardt underlag. Elefanter i fangenskap lever gjennomsnittlig kortere enn elefanter i naturen. Dette skyldes miljømessig belastning, ikke arv.
- ❑ Det finnes ikke veterinærfaglig spesialkompetanse på elefant i Norge, noe som innebærer en viss fare for feilbehandling hvis elefanter blir syke under opphold her til lands. Videre er det en fare for at legfolk foretar behandling som skulle ha vært utført av autorisert personell.

Etter vår oppfatning er dette i hovedsak en dekkende beskrivelse av hvilke forhold som bidrar til at elefanter ikke bør tillates fremvist i sirkus.

Vi legger til at forskning gjennom flere ti-år har vist at elefanter er intelligente, sosiale dyr som kommuniserer på en avansert måte. Elefanter er sosiale og omsorgsfulle, har store sosiale nettverk, er lekne, kan imitere lyder, sørge, gjenkjenne seg selv og egen adferd i spill (kun kjent hos mennesker, sjimpanser og delfiner), huske ekstremt godt, kan hevne mishandling og har en fysiologi utviklet gjennom titusener av år som betinger mye mosjon. Ved siden av mennesker er elefanten blant land-dyrene med størst sosialt nettverk – i naturen kan dette omfatte hundrevis av individer.

Kommentarer til viktige utsagn i utkastet til forskrifter

Når det konkret gjelder viktige utsagn i utkastet til forskrifter, vil vi spesielt nevne følgende.

I kapitel 2, § 5, *Dyrenes skikkethet*, heter det blant annet;
Dyr som fremvises, skal være tilstrekkelig tamme og tilvent publikum for den aktuelle fremvisningen. Fremvisning skal gjennomføres på en måte som ikke stresser, skremmer eller skader dyret eller påfører det andre former for unødige belastninger. Dyr som viser vedvarende tegn til frykt eller stress, skal tas ut av fremvisningen.

I kapitel 3, § 9, *Trening*, heter det blant annet;
Dersom dyr trenes i forbindelse med fremvisning med oppstalling, skal denne gjennomføres på en måte som ikke stresser, skremmer eller skader dyret eller påfører det andre former for unødige belastninger. All bruk av elektrisk strøm er forbudt.

I samme kapitel, § 10, *Levemiljø*, heter det blant annet:
Dyr som fremvises med oppstalling, skal ha oppholdssteder som er konstruert, innredet og vedlikeholdt slik at dyrene ikke utsettes for unødvendig stress, skade eller andre påkjenninger.

Dyrene skal ha beskyttelse mot støy og ugunstige værforhold. Dyr som fremvises med oppstalling, skal ha tilstrekkelig plass og egnet underlag til både aktivitet og hvile. Innendørs skal landlevende dyr ha strø eller annet materiale som sikrer en bekvem og tørr liggeplass.

Vår kommentar:

Vi støtter teksten i utkastet, men vil hevde at et norskt klima og de rammebetingelser norske sirkus må forholde seg til blant annet når det gjelder transport og oppstalling i seg selv umuliggjør at elefanter instinkt, naturlige atferd og behov blir tatt hensyn til på en måte som står i forhold til ovenstående paragrafer i foreslåtte forskrifter og den nye Dyrevelferdsloven. Elefanter i norske sirkus lider i en grad vi både som enkeltindivider og som nasjon ikke bør akseptere, og dette helt uavhengig av den individuelle håndtering og trening det enkelte sirkus legger opp til.

Mosjon og sosial omgang med andre elefanter er grunnleggende for en elefants helse, trivsel og livsutfoldelse. Frustrasjon hos elefanter i fangenskap vises blant annet gjennom "swaying", en stereotyp, nevrotisk adferd som bare observeres hos elefanter i fangenskap og som hvert år er observert blant elefanter som er tillatt fremvist i Norge. Daglig transport på trailer langs norske veier, kummerlige betingelser de fleste steder hvor sirkus etablerer seg, passivitet, lenking store deler av døgnet og vinteropphold i et kaldt Europa, er andre årsaker til at vi på generelt grunnlag vil understreke at det å fremvise elefanter i sirkus er uforenlig både med foreslåtte foreskrifter og Dyrevelferdsloven.

Det er dokumentert at den eneste måten et menneske som normalt veier rundt 1/60 av en voksen asiatisk elefant kan få kontroll over denne er gjennom metoder som bygger på mental nedbryting og frykt for represalier. Slik kontroll er dessverre helt nødvendig for at en elefant i løpet av noen minutter skal utføre de for dem helt unaturlige "tricks" fremvisning av elefanter tar utgangspunkt i. Opplevelsen i manesjen kan synes spennende og imponerende, og elefanter er intelligente dyr som kan lære seg mye, men virkeligheten bak å få dem dit er grell og ikke i samsvar med norsk lovgivning.

Bruk av såkalt "ankus" eller "elephant hook/bullhook", en stor spiker-lignende metallgjenstand med treskaft som benyttes av elefanttrenere også her i Norge, strider etter vår oppfatning klart både mot utkastet til forskrifter og Dyrevelferdsloven. Påføring av smerte på særlig følsomme områder av dyrets kropp anses av sirkus-bransjen som et effektivt disiplineringsmiddel, en tradisjon vi vil betegne som direkte dyremishandling. Det er rutine å benytte disse "verktøyene" her i Norge.

En rekke "tricks" kan ha direkte fysisk skadelig effekt på elefantene. Balansekunstner som å stå på hodet/forben, balansere på krakk etc. vil på en unormal måte belaste dyrets muskler og beinstruktur. Kombinert med lite naturlig mosjon, vil slike øvelser kunne skade dyrene.

Det avgjørende for kvaliteten på norsk dyrevelferd i årene fremover relatert til fremvisning av dyr, vil ut fra ovenstående ikke være innholdet i fremlagte forskrifter, men måten forskrifter (og Dyrevelferdsloven) praktiseres på.

Spesifikke kommentarer til foreslått overgangsperiode på 5 år (frem til 1. Januar 2015)

Vi velger å se den foreslåtte overgangsperioden på 5 år blant annet i sammenheng med den nye loven om dyrevelferd som trådte i kraft 1. januar 2010. I paragraf § 26, *Trening, fremvisning, underholdning og konkurranser*, heter det blant annet:

Den som trener dyr og den som bruker dyr til fremvisning, underholdning og konkurranser samt arrangør for slike aktiviteter, skal påse at dyr:

- a) er i stand til å gjennomføre aktiviteten uten å bli utmattet eller skadet,
- b) ikke utsettes for eller er påvirket av midler eller behandling som kan gjøre aktiviteten dyrevelferdsmessig uforsvarlig,
- c) ikke med hensikt påføres frykt, skade eller unødige påkjenninger og belastninger

Det heter videre i Dyrevelferdsloven i § 3. *Generelt om behandling av dyr:*

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Vår kommentar:

Ut fra foreslåtte forskrifter, premisene for disse, Dyrevelferdsloven delvis gjengitt overfor og foreliggende vitenskapelig basert dokumentasjon finner vi det velferdsmessig uforsvarlig å legge opp til en overgangstid på 5 år. Det blir for oss helt ulogisk å la norske sirkus få anledning til å fortsette med en praksis Mattilsynet og Vitenskapskomiteen har uttrykt ikke er i overenstemmelse med akseptabel dyrevelferd.

Nedbryting, brutal disiplinering, frykt og smerte er basis for treningen av unge elefanter som skal fremvises i sirkus. Senere vedlikeholdes forholdet mellom trener og elefant gjennom hyppige, smertefulle påminnelser om hva som venter ved det minste avvik fra ønsket oppførsel.

Sirkus-elefanterens eneste oppgave er å underholde oss, helt på våre premisser;

- de hindres fra å følge egne instinkter og behov,
- de tvinges til å utføre øvelser man aldri ser i naturen,
- de blir avstraffet ved det minste avvik fra strenge regler for oppførsel og bevegelse,
- de lever et liv uten det sosiale nettverk som elefanter er avhengig av,
- de er innestengt og/eller lenket store deler av døgnet, ofte i trailer eller tog.

Det er et bedrag å la våre barn tro at elefanter i sirkus lever et akseptabelt liv, når bevisene for det motsatte er overveldende.

Det er i praksis 2 eller 3 norske sirkus som i en eventuell overgangsperiode vil kunne fremvise elefanter. Konkurransesituasjonen mellom dem ville forbli den samme om alle må klare seg uten elefanter, noe som i seg selv svekker argumentet for at en slik overgangstid er rimelig eller nødvendig. Det faktum at kostnadene knyttet til import/leie og bruk av elefanter i en lang, norsk sirkus-sesong er betydelige, og at fortjeneste-potensialet innen sirkus-bransjen synes liten, peker i samme retning. Vi har ut fra de samme økonomiske realiteter liten tillit til sirkusenes uforpliktende utsagn om bedret velferd i en eventuell overgangsperiode. Utfordringene knyttet til elefanterens behov for plass, aktiviteter og sosialisering er uansett ikke forenlige med hva et norsk sirkus er i stand til tilby.

En overgangsperiode på 5 år vil innebære at Norge bidrar til å opprettholde markedet for sirkus-elefanter. Det kan ikke utelukkes at dette kan medføre at nye elefanter blir importert til Europa, og i verste fall til at ville elefanter blir fanget i Asia for eksport til Europa.

Vi vil avslutningsvis hevde at en stadig økende andel av publikum anser sirkus-elefanter som en foreldet tradisjon, og at sirkusene snarere vil bedre sin markedsprofil enn det motsatte dersom de med et positivt og kreativt utgangspunkt satser målrettet på et konsept uten elefanter. Skulle nærmere analyser vise at markedet for norske sirkus er i ferd med å dø ut, i konkurransen med internett, spill, tv og annen underholdning, finner vi det uansett uakseptabelt at elefanterens velferd skal lide i en mange-årig mellom-periode.

Konklusjon

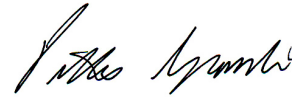
Med utgangspunkt i at elefanter ikke lenger tillates fremvist i norske sirkus, støtter vi forslaget til nye forskrifter om fremvisning av dyr. Vi anser forskriftene når det gjelder verdens største landdyr som et positivt bidrag i posisjoneringen av Norge som en progressiv nasjon innen dyrevelferd, og i tråd med viktige prinsipper i den nye Dyrevelferdsloven.

På basis av foreliggende dokumentasjon, og premisene som ligger til grunn for foreslåtte forskrifter for fremvisning av dyr, finner vi det ut fra et velferdsperspektiv uforsvarlig at sirkusene gis en overgangsperiode på 5 år før forskriften iverksettes for elefanter.

Vennlig hilsen

Joyce Poole

Petter Granli

Vedlegg: Dokumentasjon elefanter adferd, egenskaper behov og interesser, med referanser. (Linker)

Dokumentasjon vedrørende bruk av bullhooks og lenker.

Bakgrunn høringsinstans, Joyce Poole & Petter Granli, ElephantVoices.

DOKUMENTASJON HØRINGSUTTALELSE FRA JOYCE POOLE & PETTER GRANLI, ELEPHANTVOICES - SAKSNUMMER 2006/34702

Relevant linker:

- ElephantVoices.org Utdypende informasjon om elefanter - deres adferd, kommunikasjon og interesser, med referanser.
- [Elephants are extraordinary](#) Nærmere om elefanterens egenskaper og behov, med referanser.
- [The Elephant Charter](#) The Elephant Charter provides a set of guiding Principles, based on elephant biology, to form a touchstone for anyone needing to address elephant interests. Med referanser.
- [Statement bullhooks/chaining](#) Uttalelse relatert til norske sirkus' bruk av såkalt bullhooks og praksisen med lenking av elefanter. (Joyce Poole, Petter Granli)
- [Mind and movement](#) Poole, J and Granli, P. 2008. Mind and Movement: Meeting the Interests of Elephants. In: *An Elephant in the Room: The Science and Well Being of Elephants in Captivity*. Eds. D. L. Forthman, L. F. Kane and P. Waldau. North Grafton MA: Tufts University Cummings School of Veterinary Medicine's Center for Animals and Public Policy.
- [Animal Welfare 2009](#) G. Iossa, CD Soulsbury and S. Harris. Are wild animals suited for a travelling circus life? School of Biological Sciences, Woodland Rd, University of Bristol.

Bakgrunn Joyce Poole & Petter Granli, ElephantVoices

Joyce Poole har sin doktorgrad innen Elephant Behaviour, og har i mer enn 30 år drevet forskning på ville elefanter. Forskningen har for en stor grad funnet sted i Amboseli National Park i Kenya, som en del av verdens lengstvarende forskningsprosjekt på elefanter Amboseli Elephant Research Project. Poole var i perioden 2002 til 2008 Research Director for dette prosjektet, som i tillegg til egen forskning blant annet innebar koordinering av forskningsprosjekter utført av studenter og forskere fra ulike deler av verden. Hun var fra 1990 til 1994 ansatt i Kenya Wildlife Service, som ansvarlig for Kenya's nasjonale program for "Elephant conservation and management".

Joyce Poole og Petter Granli etablerte i 2001 ElephantVoices, som basert på observasjoner og data over mer enn 20 år er verdens så langt mest omfattende studie av elefantenes avanserte kommunikasjon. ElephantVoices omfatter også betydelig arbeid med spørsmål knyttet til elefanter i fangenskap, over hele verden. Et betydelig engasjement i forbindelse med elefanter situasjon og fremtid i dyrehager og sirkus, og utarbeidelse av policy-dokumenter og "statements" som benyttes som basisdokumentasjon i forbindelse med management av både ville elefanter og elefanter i fangenskap, er blant hovedoppgavene. Poole og Granli har vært hovedansvarlig for utvikling av [The Elephant Charter](#), en online presentasjon av elefanter behov og interesser med basis i foreliggende vitenskapelig dokumentasjon. The Elephant Charter er underskrevet av omkring 50 anerkjente forskere fra ulike deler av verden.

Arbeidet skjer i hovedsak fra nåværende base i Sandefjord, gjennom feltopphold, fiberoptikk, og utstrakt internasjonalt samarbeid og reisevirksomhet. Web-kanalen <http://www.ElephantVoices.org> ble etablert i 2001, og benyttes av personer, organisasjoner, institusjoner og myndigheter i mange av de land som arbeider med elefant-relaterte problemstillinger. <http://facebook.com/ElephantVoices> er en av flere kanaler som benyttes for utdanning og spredning av informasjon.

Tilgang til Joyce Poole's/Petter Granli's CV, biografi og oversikt publikasjoner finnes [her](#).